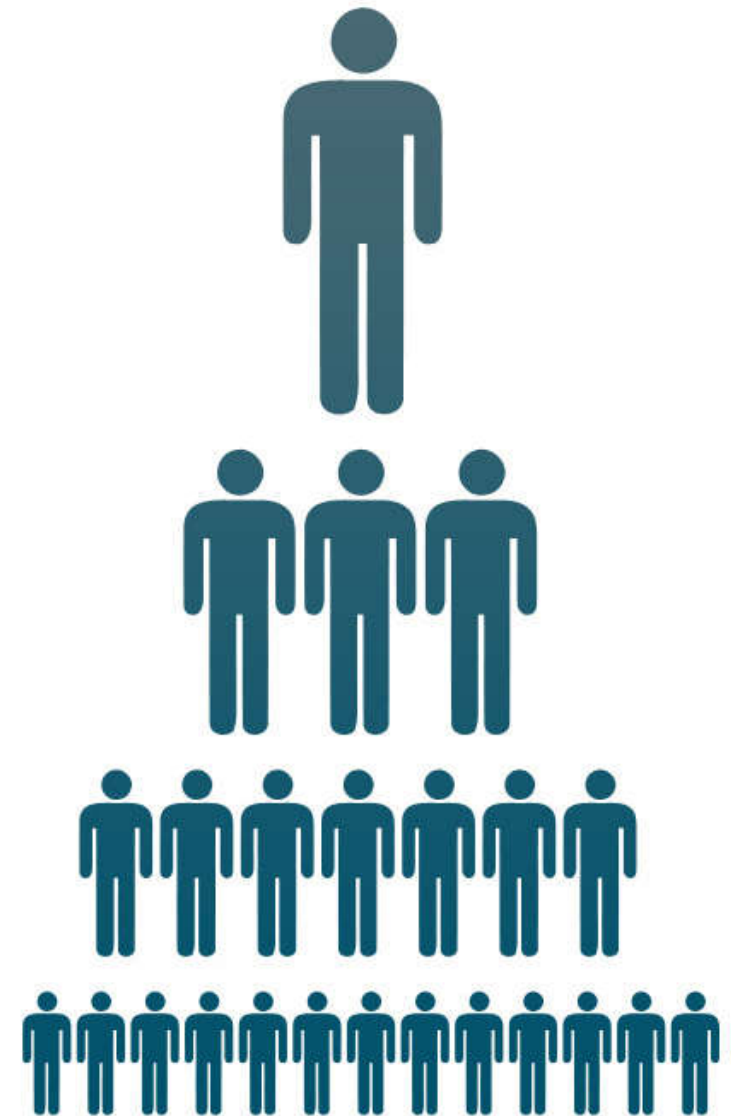

Procesy demograficzne na świecie

Tomasz A. Winiarczyk

Procesy demograficzne na świecie

- demografia
- statystyki demograficzne dot. świata
- urbanizacja
- dzietność
- problemy demograficzne
- model przejścia demograficznego
- dynamika demograficzna
- demografia w Europie
- polityka natalistyczna i antynatalistyczna

demografia

- ❑ dziedzina nauki zajmująca się powstawaniem, życiem i przemijaniem społeczności ludzkiej
- ❑ obejmuje m.in. takie zagadnienia jak: przyrost naturalny, migracje, struktura społeczna (wiek, płeć, przynależność zawodowa, narodowość, wyznanie) oraz ich rozmieszczenie przestrzenne i oddziaływania społeczne i socjologiczne

statystyki

Dane z lipca 2013 roku, według CIA

- ❑ Liczba ludności – 7 095 217 980
 - Mężczyzn – 3566 mln (50,26% ludności świata)
 - Kobiet – 3529,1 mln (49,74% ludności świata)
- ❑ Ludność według wieku
 - 0–14 lat: 26,3% (mężczyzn 944 987 919, kobiet 884 268 378)
 - 15–64 lat: 65,9% (mężczyzn 2 234 860 865, kobiet 2 187 838 153)
 - 65–99 lat: 7,9% (mężczyzn 227 164 176, kobiet 289 048 221)
 - ponad 100 lat: 0,005% (mężczyzn 89 955, kobiet 301 507)
- ❑ Średnia wieku
 - W całej populacji: 28,4 lat
 - Mężczyzn: 27,7 lat
 - Kobiet: 29 lat
- ❑ Przyrost naturalny: 10,96‰
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/world/#people-and-society>

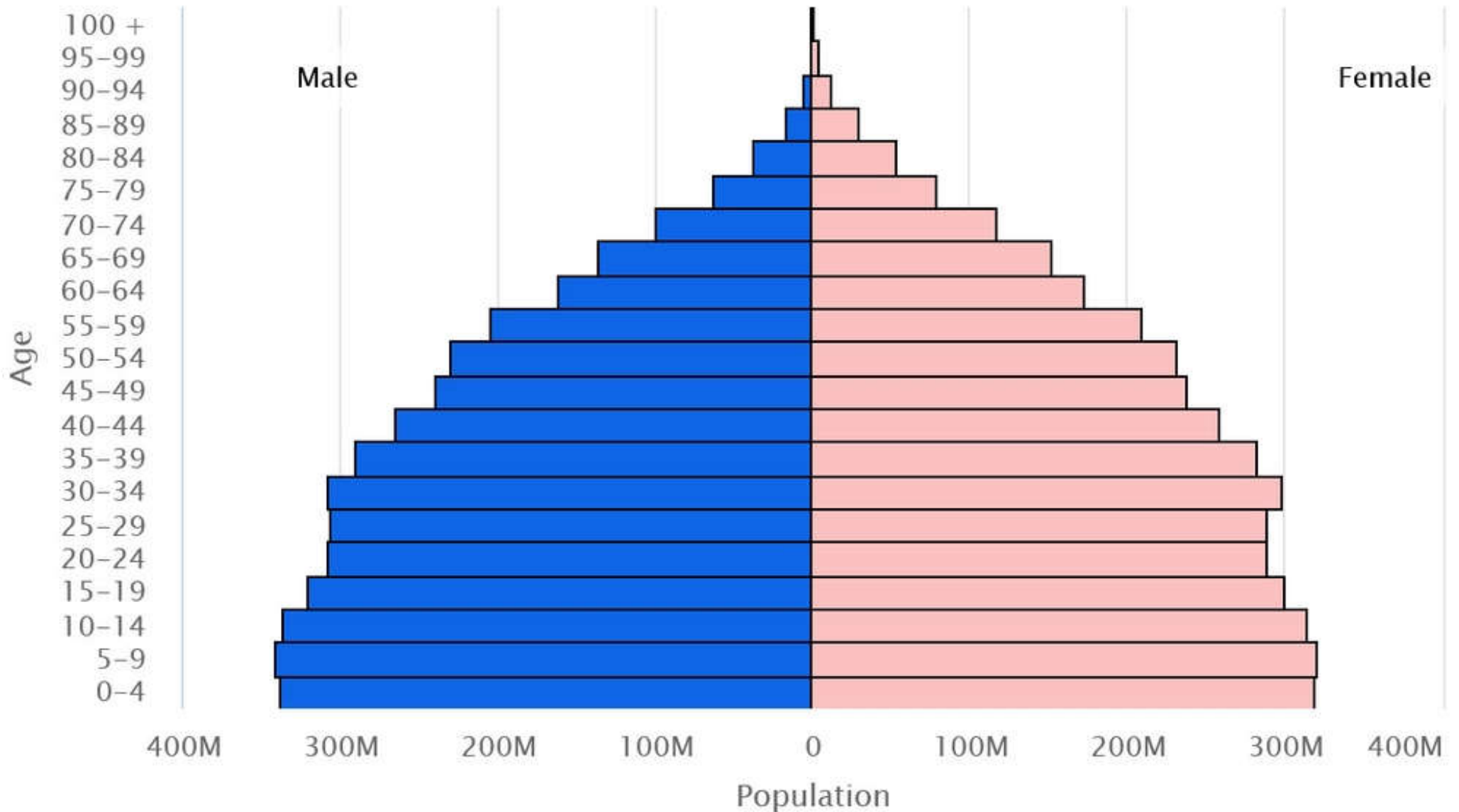
statystyki

Dane z lipca 2021 roku, według CIA

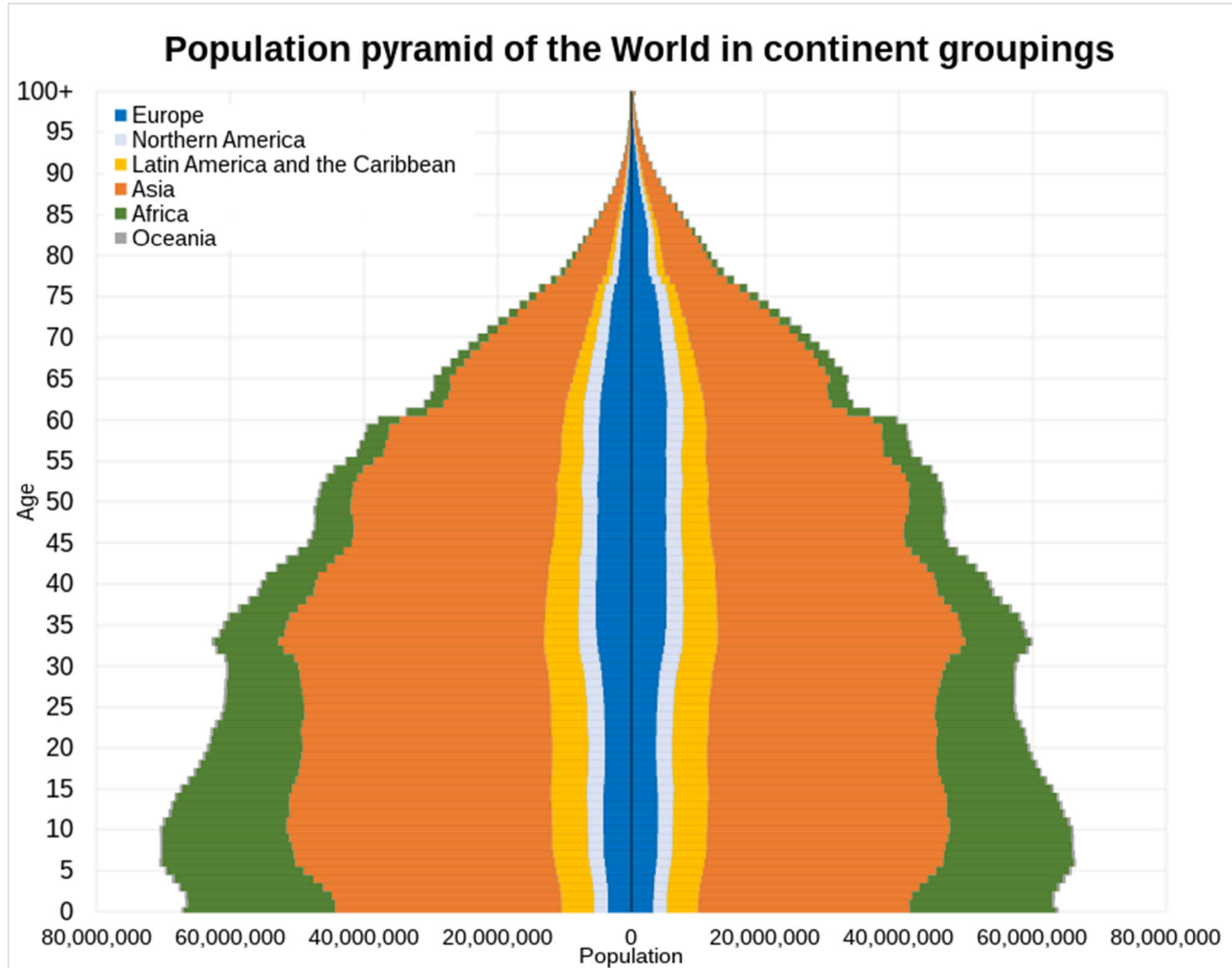
- ❑ Liczba ludności – 7,772,850,805
 - Mężczyzn – 3 910 564 609 (50,31% ludności świata)
 - Kobiet – 3 861 071 789 (49,69% ludności świata)
- ❑ Ludność według wieku
 - 0–14 lat: 25,18% (mężczyzn 1 010 373 278, kobiet 946 624 579)
 - 15–64 lat: 65,12% (mężczyzn 2 562 946 384, kobiet 2 498 562 457)
 - 65–lat: 9,69% (mężczyzn 337 244 947, kobiet 415 884 753)
- ❑ Średnia wieku
 - W całej populacji: 31 lat
 - Mężczyzn: 30,3 lat
 - Kobiet: 31,8 lat
- ❑ Przyrost naturalny: 10,3‰

<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/world/#people-and-society>

piramida demograficzna 2023

piramida demograficzna według kontynentów

przyrost ludności

- ❑ 251 mln ok. 1 n.e.
- ❑ 1000 mln ok. 1820
- ❑ 2000 mln ok. 1930 (1 miliard po 110 latach)
- ❑ 3000 mln ok. 1960 (1 miliard po 30 latach)
- ❑ 4000 mln ok. 1974 (1 miliard po 14 latach)
- ❑ 5000 mln ok. 1988 (1 miliard po 14 latach)
- ❑ 6000 mln ok. 1999 (1 miliard po 11 latach)
- ❑ 7000 mln ok. 2012 (1 miliard po 13 latach)
- ❑ 8000 mln ok. 2022 (1 miliard po 10 latach)
- ❑ 9000 mln ok. 2037 (1 miliard po 15 latach)

http://pl.wikipedia.org/wiki/Ludność_świata

część danych szacowana

statystyki

- ❑ **Światowa populacja**

8.061.357.541

- ❑ **Obecna populacja na świecie**

95.911.002 Urodzeni w tym roku

"w tym roku" = od 1 stycznia (00:00) do teraz

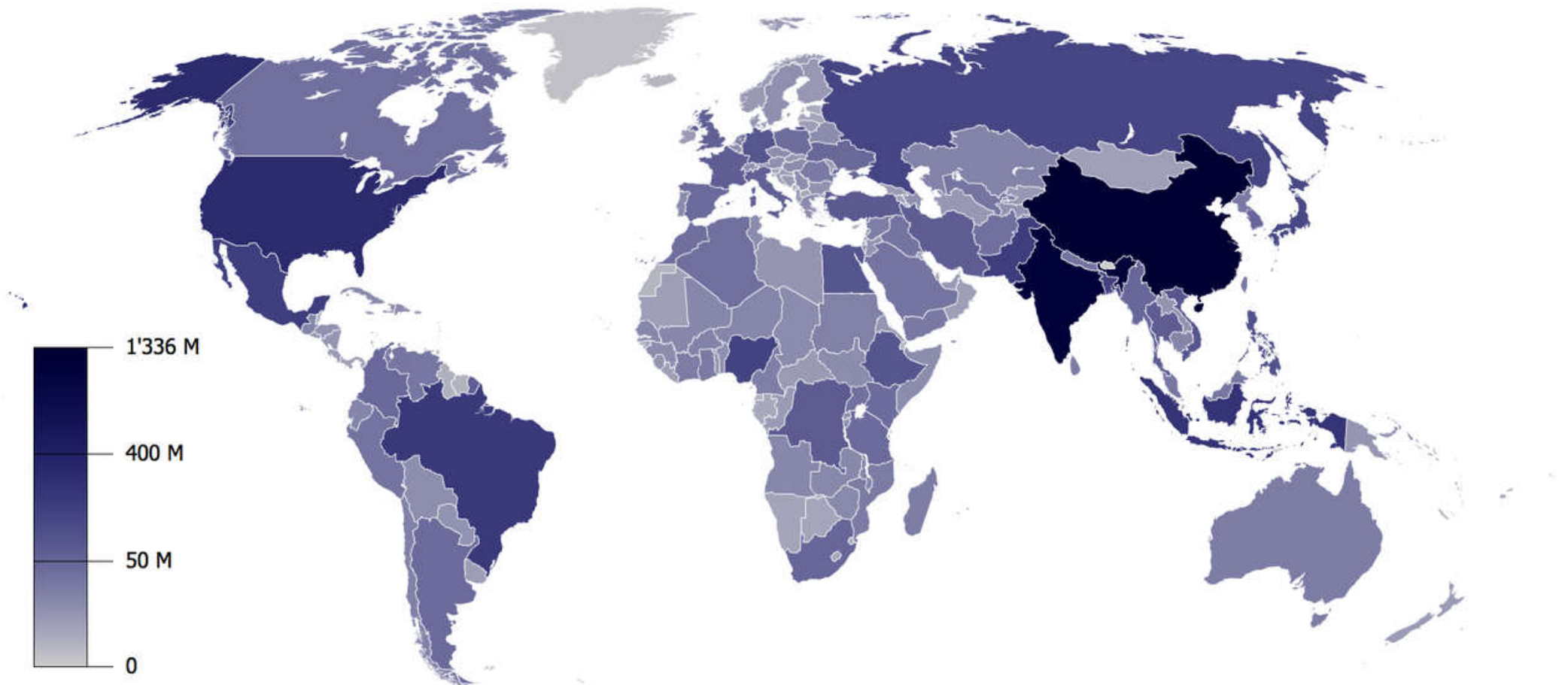
43.398.715 Zmarli w tym roku

52.512.288 Tegoroczny przyrost naturalny

- ❑ <https://www.worldometers.info/pl/>

dostęp 18 września 2023 r. godz. 17.54

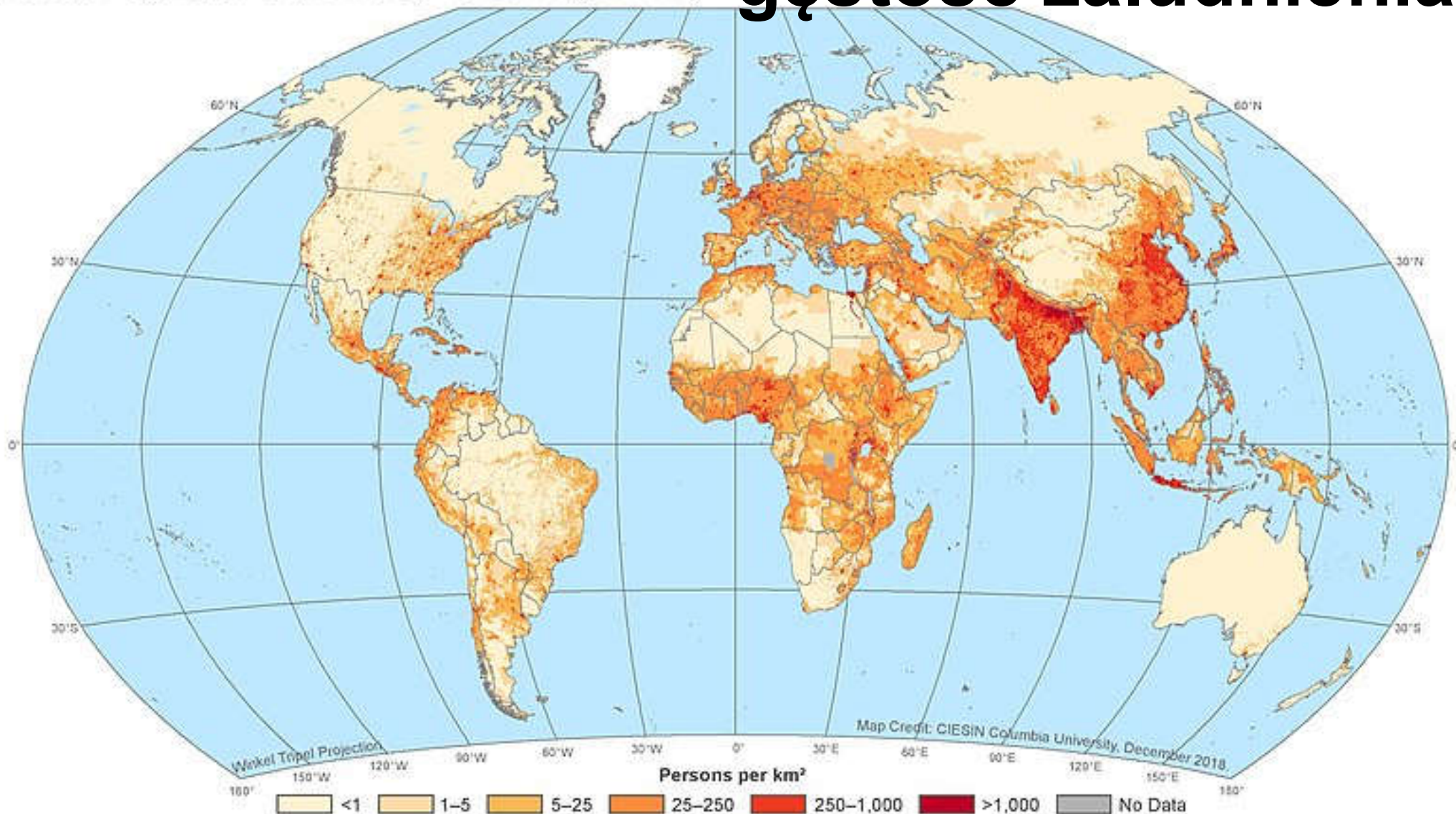
dystrybucja geograficzna ludności świata (2011)

najludniejsze państwa świata

https://en.wikipedia.org/wiki/World_population

Rank ↕	Country / Dependency ↕	Population ↕	Percentage of the world ↕	Date ↕	Source (official or from the United Nations) ↕
1	 India	1,425,775,850	17.7%	14 Apr 2023	UN projection ^[92]
2	 China	1,412,600,000	17.5%	31 Dec 2021	National annual estimate ^[93]
3	 United States	335,437,884	4.16%	17 Sep 2023	National population clock ^[94]
4	 Indonesia	275,773,800	3.42%	1 Jul 2022	National annual estimate ^[95]
5	 Pakistan	229,488,994	2.85%	1 Jul 2022	UN projection ^[96]
6	 Nigeria	216,746,934	2.69%	1 Jul 2022	UN projection ^[96]
7	 Brazil	216,661,951	2.69%	17 Sep 2023	National population clock ^[97]
8	 Bangladesh	168,220,000	2.09%	1 Jul 2020	Annual Population Estimate ^[98]
9	 Russia	147,190,000	1.83%	1 Oct 2021	2021 preliminary census results ^[99]
10	 Mexico	128,271,248	1.59%	31 Mar 2022	

Gridded Population of the World, Version 4 (GPWv4): Population Density, Revision 11 consists of estimates of human population density based on counts consistent with national censuses and population registers for the years 2000, 2005, 2010, 2015, and 2020. A proportional allocation gridding algorithm, utilizing approximately 13.5 million national and sub-national administrative units, is used to assign population counts to 30 arc-second (approximately 1 km at the equator) pixels. The population count rasters are divided by the land area raster to produce population density rasters with pixel values representing persons per square kilometer.

najgęściej zaludnione państwa świata

https://en.wikipedia.org/wiki/World_population

10 most densely populated countries (with population above 5 million)^[102]

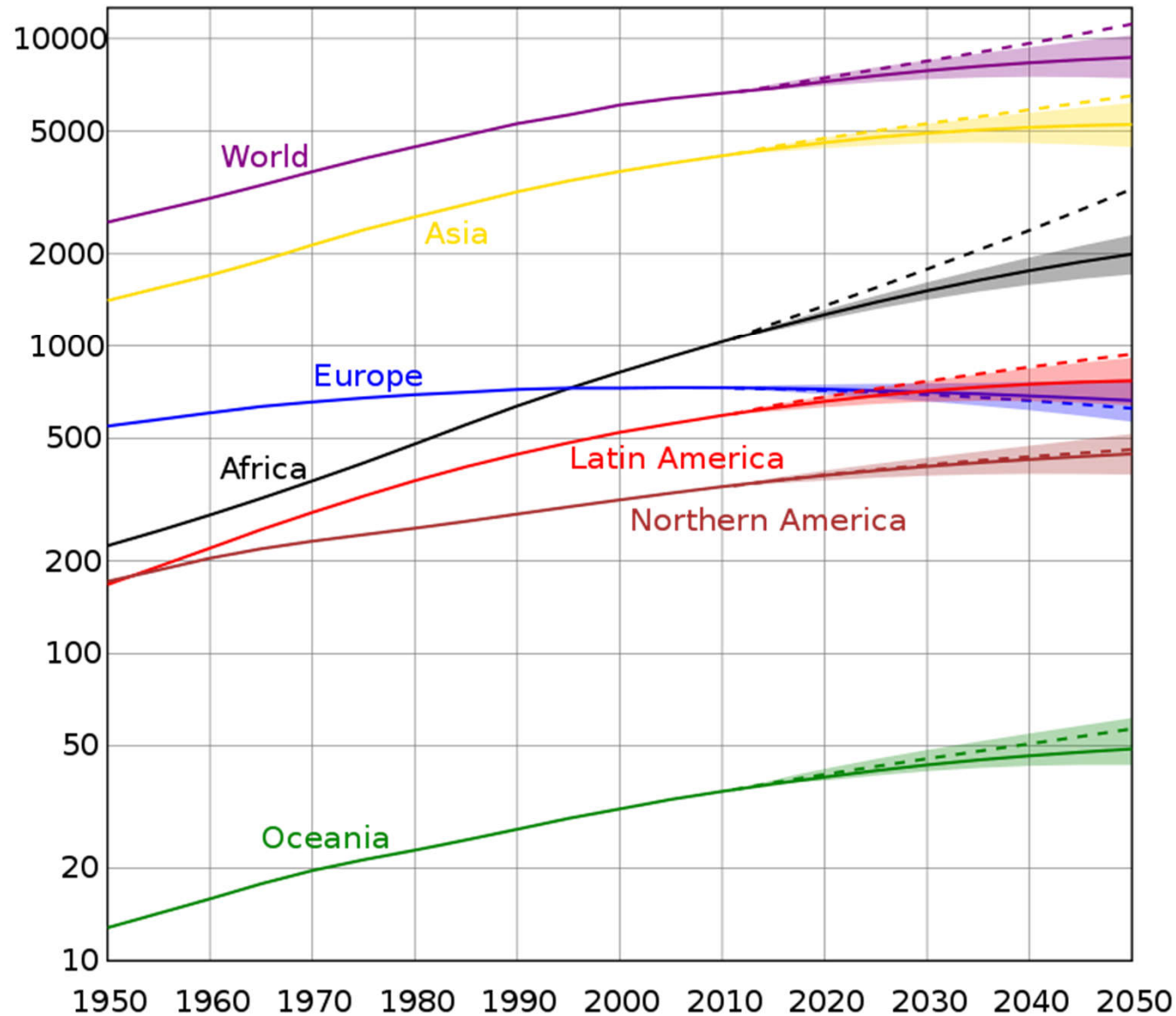
Rank ↕	Country ↕	Population ↕	Area (km ²) ↕	Density (pop/km ²) ↕
1	 Singapore	5,921,231	719	8,235
2	 Bangladesh	165,650,475	148,460	1,116
3	 Palestine ^[note 3] ^[103]	5,223,000	6,025	867
4	 Taiwan ^[note 4]	23,580,712	35,980	655
5	 South Korea	51,844,834	99,720	520
6	 Lebanon	5,296,814	10,400	509
7	 Rwanda	13,173,730	26,338	500
8	 Burundi	12,696,478	27,830	456
9	 India	1,389,637,446	3,287,263	423
10	 Netherlands	17,400,824	41,543	419

Kraje zajmujące wysokie miejsca zarówno pod względem całkowitej liczby ludności (ponad 20 milionów ludzi), jak i gęstości zaludnienia (ponad 250 osób na kilometr kwadratowy)

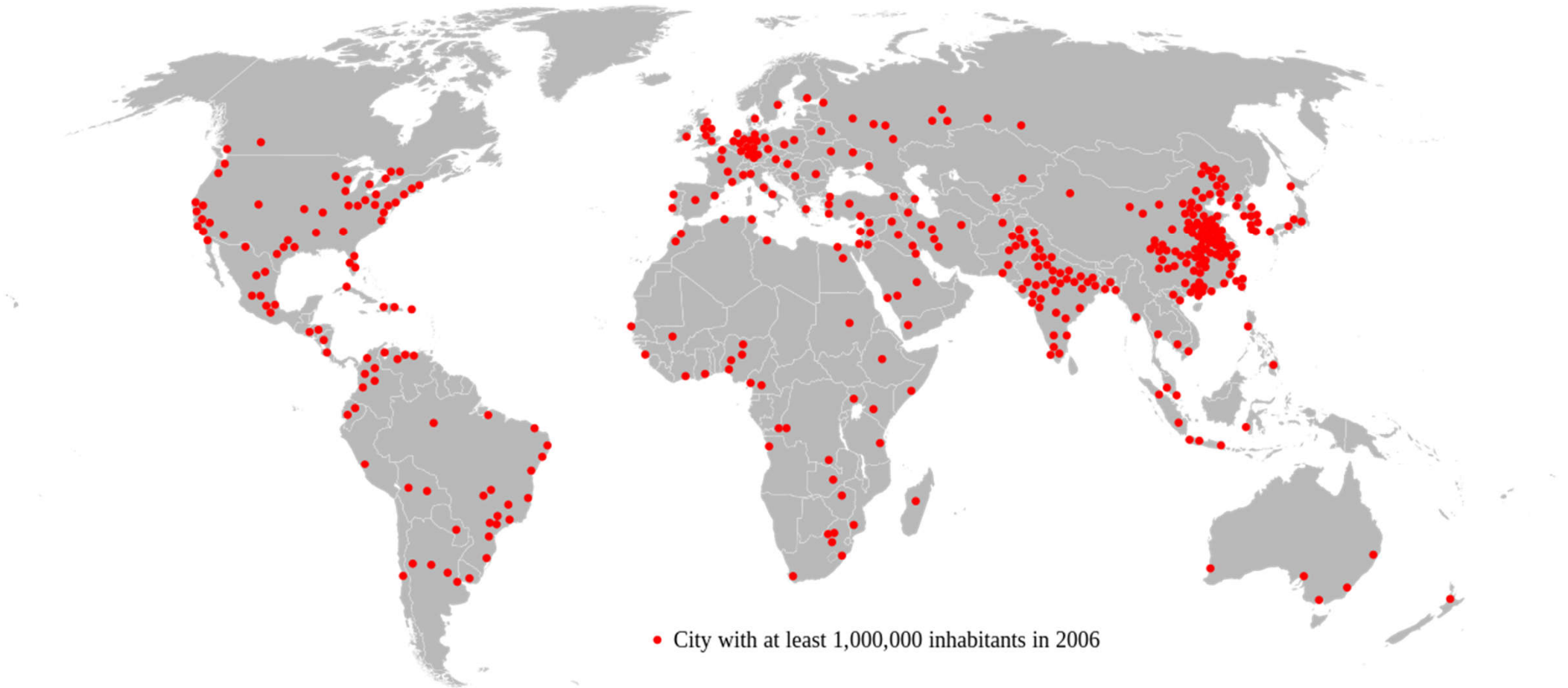
https://en.wikipedia.org/wiki/World_population

Rank ↕	Country ↕	Population ↕	Area (km ²) ↕	Density (pop/km ²) ↕	Population trend ^[citation needed] ↕
1	 India	1,389,637,446	3,287,263	423	Growing
2	 Pakistan	242,923,845	796,095	305	Rapidly growing
3	 Bangladesh	165,650,475	148,460	1,116	Growing
4	 Japan	124,214,766	377,915	329	Declining ^[104]
5	 Philippines	114,597,229	300,000	382	Growing
6	 Vietnam	103,808,319	331,210	313	Growing
7	 United Kingdom	67,791,400	243,610	278	Growing
8	 South Korea	51,844,834	99,720	520	Steady
9	 Taiwan	23,580,712	35,980	655	Steady
10	 Sri Lanka	23,187,516	65,610	353	Growing

zmiany populacyjne według kontynentów 1950-2050

miasta z ludnością min. 1 mln

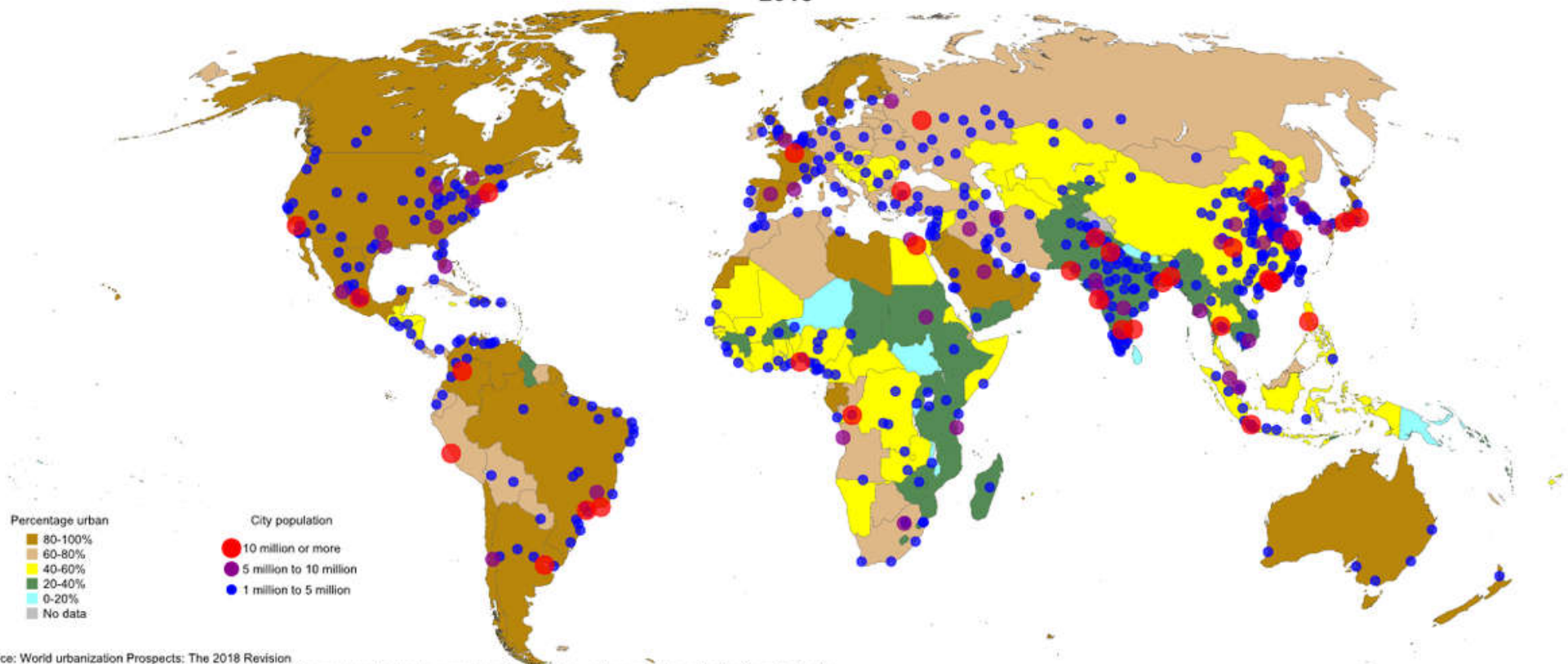
procesy demograficzne dotyczące miast

- ❑ **Urbanizacja** – proces koncentracji ludności w punktach przestrzeni geograficznej, głównie na obszarach miejskich, określający także wzrost liczby ludności miejskiej i jej udziału w liczbie ludności danego obszaru, dzięki czynnikom społeczno-kulturowym, demograficznym i ekonomicznym.
- ❑ **Suburbanizacja** – jedna z faz rozwoju miasta, polegająca na wyludnianiu się centrum i rozwoju strefy podmiejskiej.
- ❑ **Dezurbanizacja** – proces polegający na spadku liczby ludności miast w obszarach metropolitalnych oraz aglomeracjach, któremu towarzyszy rozwój oddalonych od nich małych miast.
- ❑ **Ruralizacja** – proces społeczny będący przeciwieństwem urbanizacji, polegający na odpływie ludności miejskiej na wieś.

urbanizacja na świecie

<https://en.wikipedia.org/wiki/Urbanization>

2018

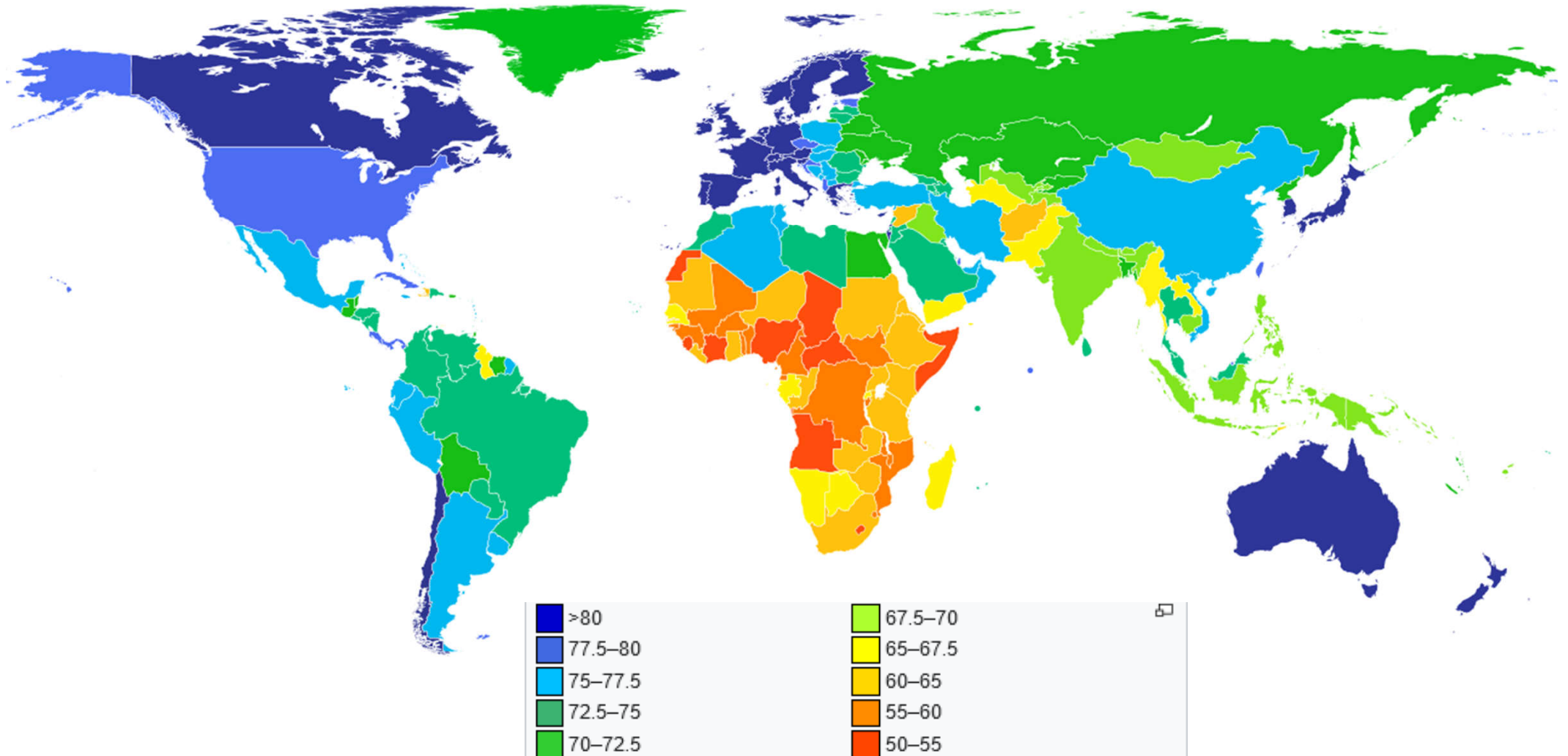

Data source: World urbanization Prospects: The 2018 Revision

The designations employed and the presentation of material on this map do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Secretariat of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted line represents approximately the Line of Control in Jammu and Kashmir agreed upon by India and Pakistan. The final status of Jammu and Kashmir has not yet been agreed upon by the parties. Final boundary between the Republic of Sudan and the Republic of South Sudan has not yet been determined. A dispute exists between the Governments of Argentina and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland concerning sovereignty over the Falkland Islands (Malvinas).

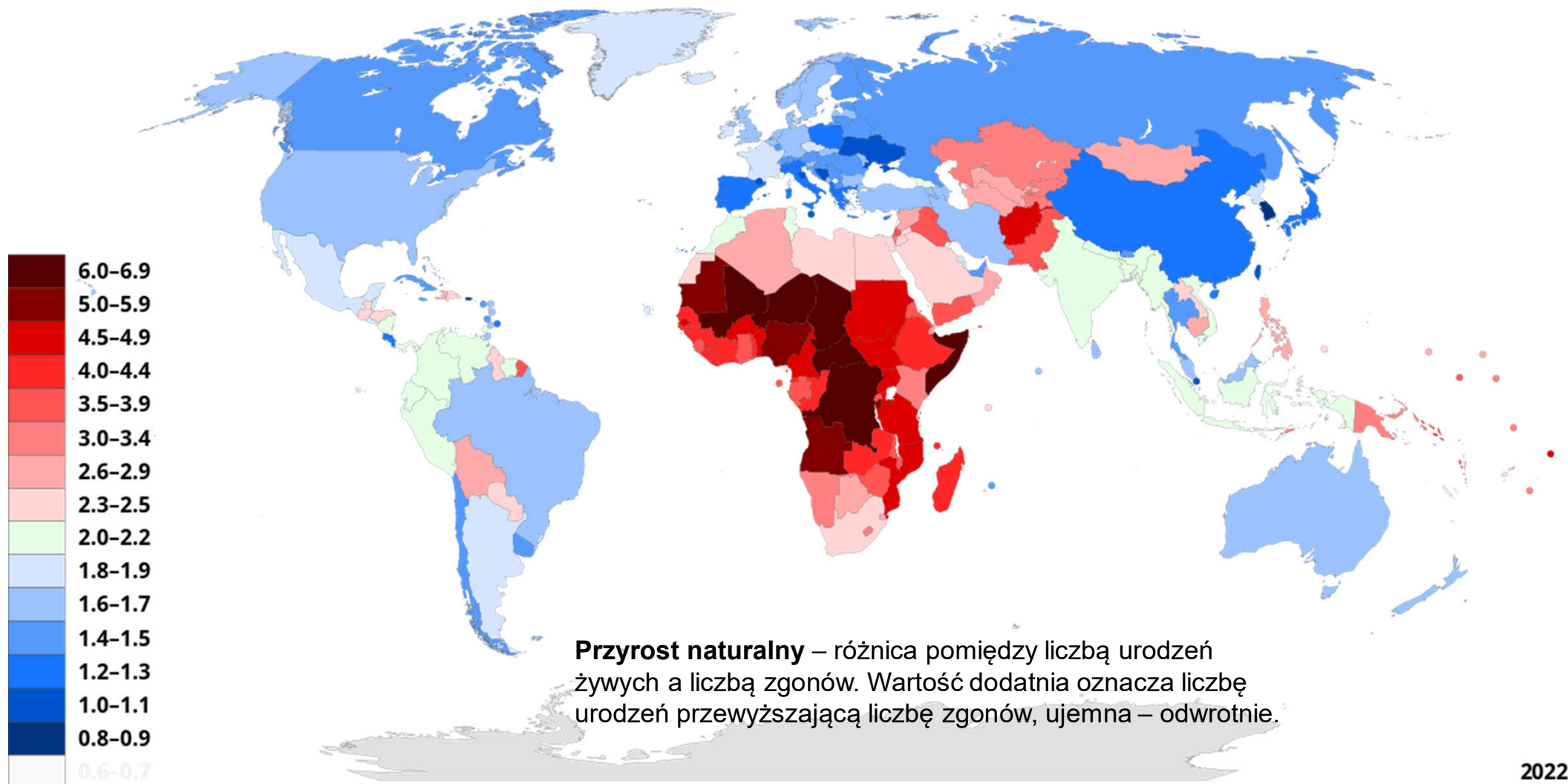
© 2018 United Nations, DESA, Population Division. Licensed under Creative Commons license CC BY 3.0 IGO.

Średnia oczekiwana długość życia 2015

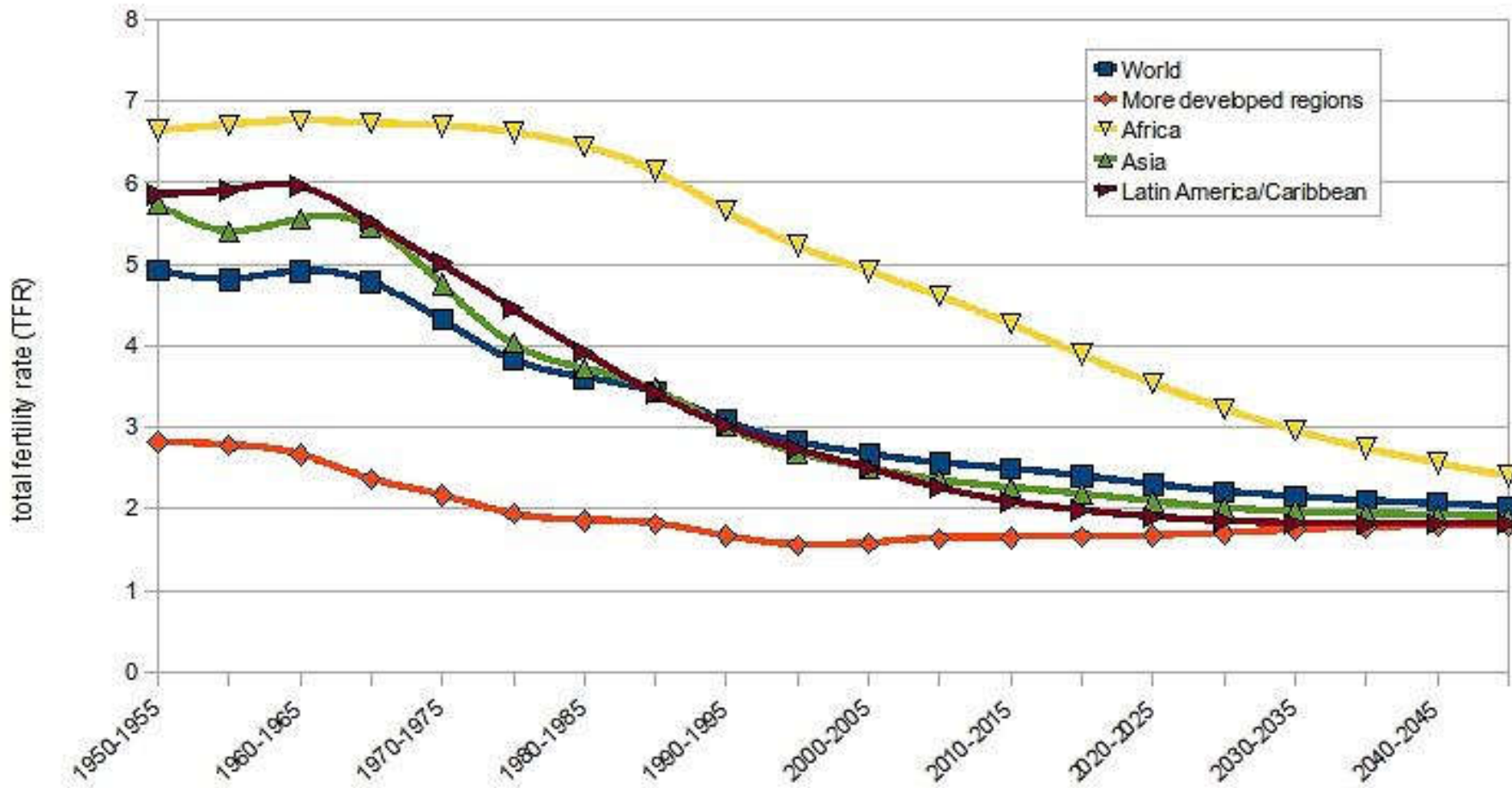
2015 map showing average life expectancy by country in years. In 2015, the World Health Organization estimated the average global life expectancy as 71.4 years.^[74]

państwa według stopy przyrostu naturalnego (2020)

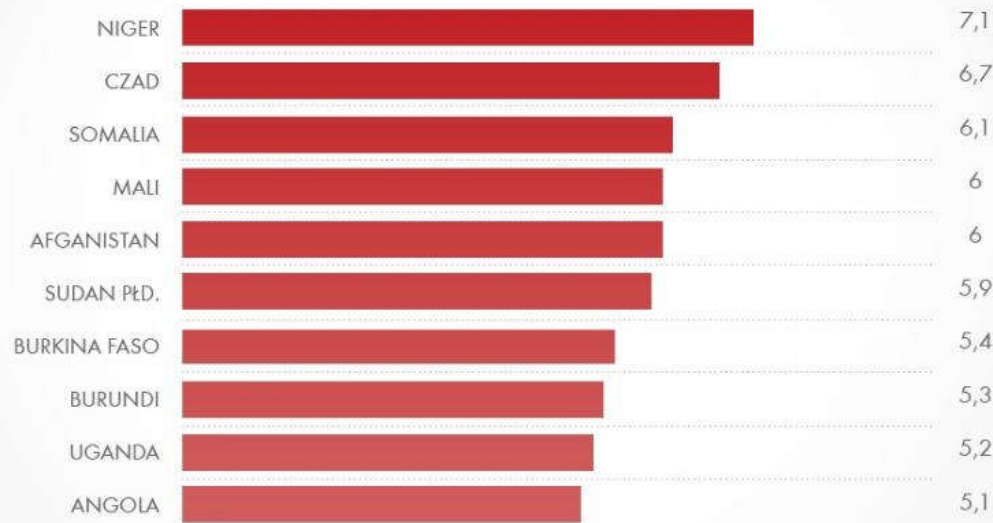
dzielnosc

Trends in Total Fertility Rate by Region, 1950-2050.

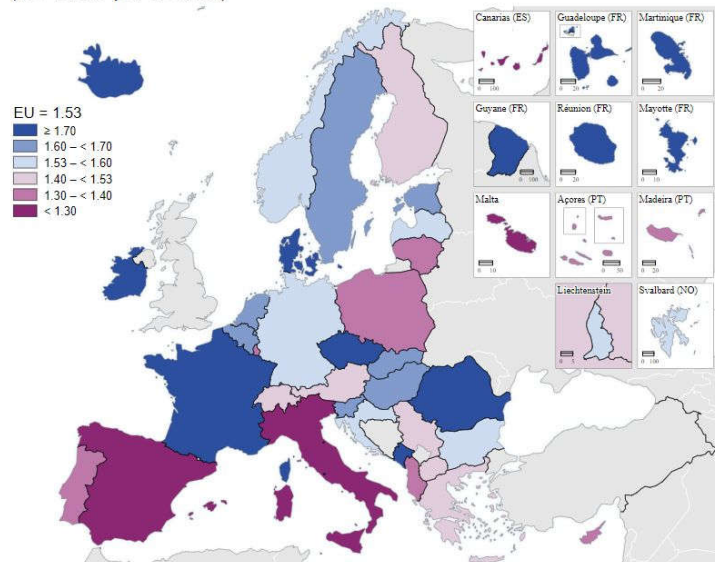
W KTÓRYM PAŃSTWIE KOBIETY MAJĄ NAJWIĘCEJ DZIECI?

ŚREDNI WSPÓŁCZYNNIK PŁODNOŚCI

dzielnosc

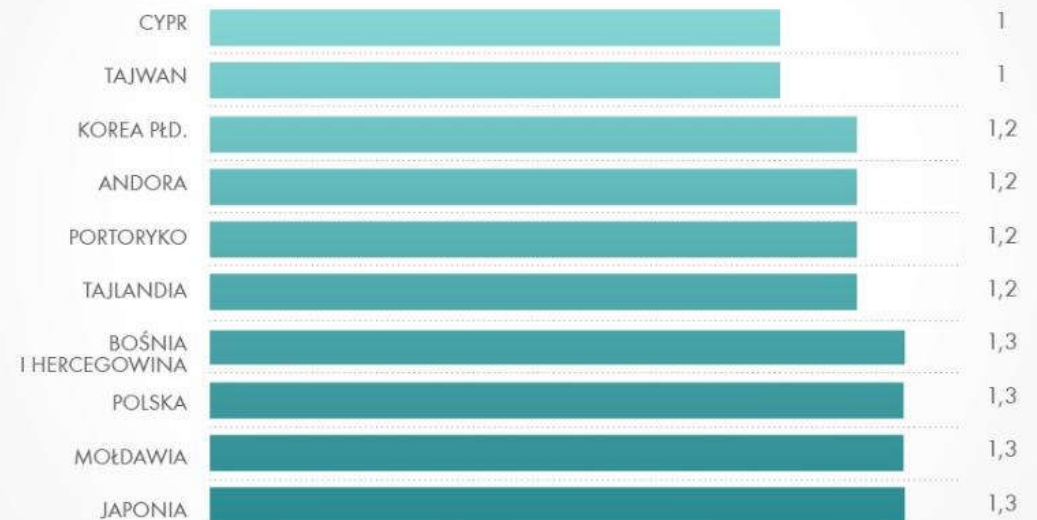
Fertility rate in 2021
(live births per woman)

Bosnia and Herzegovina, Moldova, Türkiye and Ukraine: data not available. Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat. Data are present for the other four candidate countries (Montenegro, North Macedonia, Albania and Serbia). Cartography: Eurostat - IMAGE, 03/2023

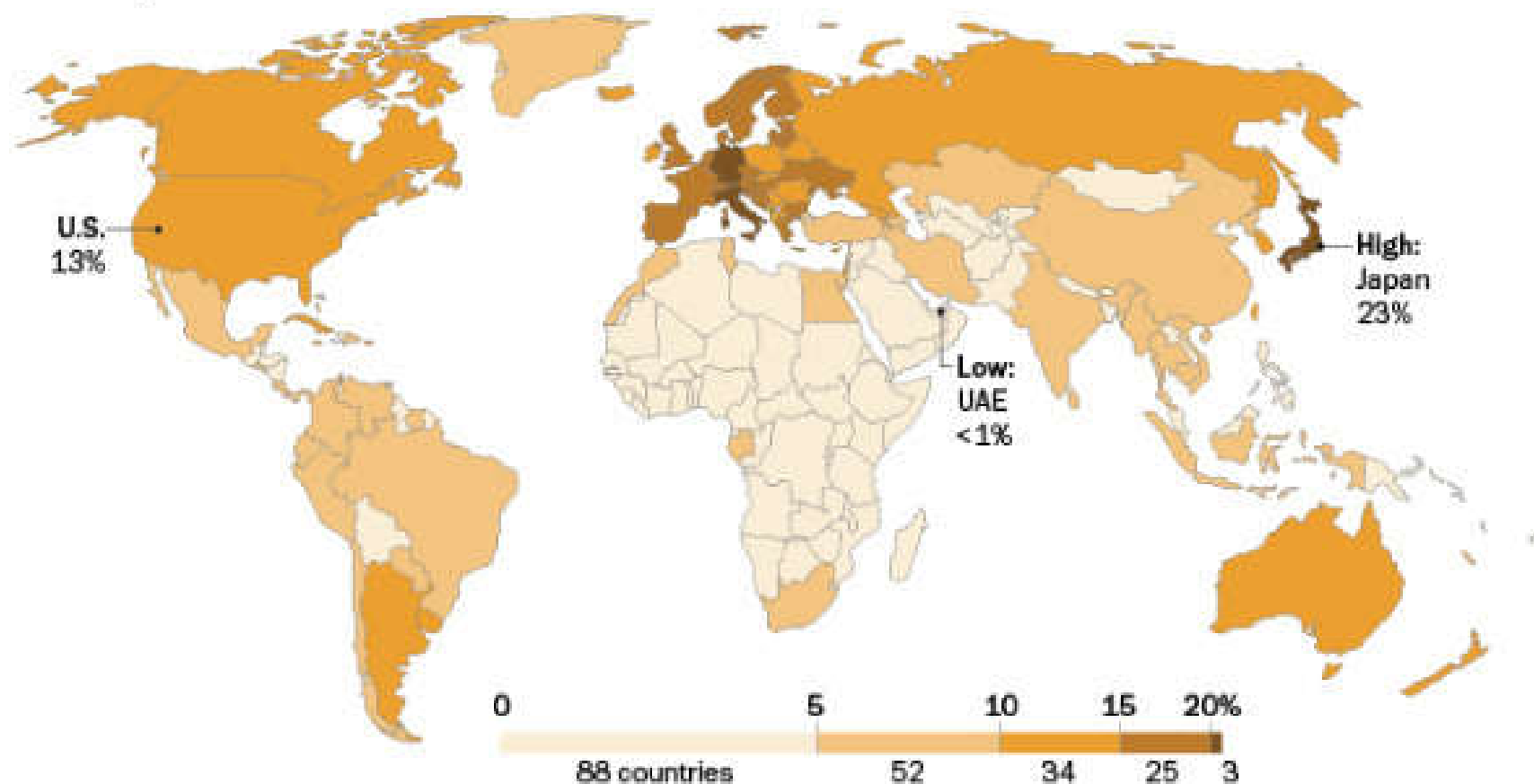
W KTÓRYM PAŃSTWIE KOBIETY MAJĄ NAJMNIEJ DZIECI?

ŚREDNI WSPÓŁCZYNNIK PŁODNOŚCI

U.S. Younger Than Much of Europe and Japan, Older Than Most Other Regions

% of the population aged 65 or older in 2010

Source: United Nations Population Division World Population Prospects, 2012 Revision; Natural Earth (map boundaries)
Note: Only those areas with 90,000 inhabitants or more, plus Greenland, are included.

PEW RESEARCH CENTER

FAKTOPEDIA.pl

Mapa starzenia się populacji państw.
% populacji w wieku 65 lat lub więcej.

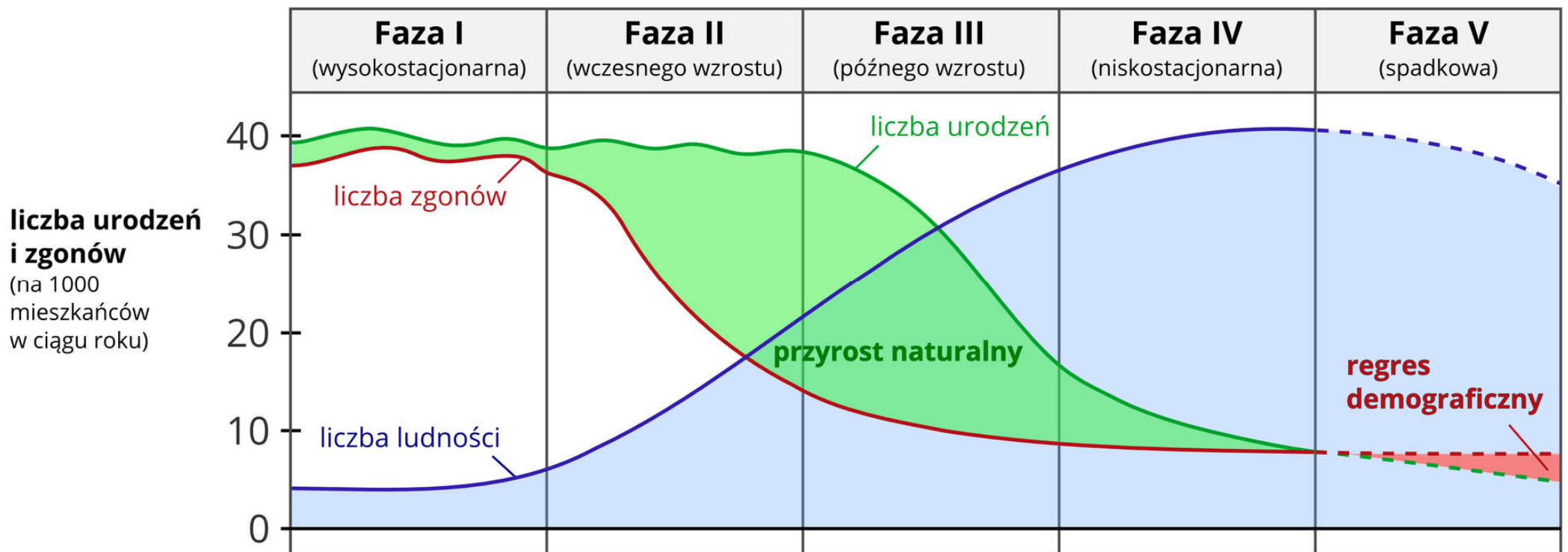
problemy demograficzne

- ❑ gwałtowny wzrost ludności świata
- ❑ ludność wzrasta nierównomiernie w różnych obszarach świata
- ❑ nierównomierne rozmieszczenie ludności
- ❑ gwałtowny napływ ludności wiejskiej do miast
 - urbanizacja i tworzenie się potężnych aglomeracji
 - olbrzymie obszary slumsów na peryferiach wielkich miast

model przejścia demograficznego

- opis zmian od społeczności ludzkiej charakteryzującej się wysokim współczynnikiem urodzeń i zgonów do społeczności odznaczającej się niskim współczynnikiem śmiertelności i urodzeń oraz opis zmian przyrostu naturalnego z tym związanym

model przejścia demograficznego

dynamika demograficzna

EKSPLOZJA DEMOGRAFICZNA

- ❑ określenie szybkiego tempa przyrostu rzeczywistego liczby ludności w danym regionie
- ❑ o eksplozji demograficznej możemy mówić, gdy przyrost rzeczywisty przekracza 3%, oznacza to podwojenie liczby ludności w ciągu 24 lat, czyli w ciągu jednej generacji

REGRES DEMOGRAFICZNY

- ❑ ubytek liczby ludności na danym obszarze związany z ubytkiem naturalnym lub ujemnym saldem migracji
- ❑ jego skutkiem jest starzenie się społeczeństwa

Eksplozja demograficzna: przyczyny i skutki

Przyczyny	Skutki
<ul style="list-style-type: none">• rozwój opieki medycznej, w tym upowszechnienie się szczepień, co znacznie zmniejsza śmiertelność wśród dzieci• poprawa standardu życia ludności, postęp w dziedzinie higieny• wzrost produkcji żywności• utrwalony w kulturze model rodziny wielodzietnej• zakładanie rodzin we wczesnym wieku	<ul style="list-style-type: none">• przeobrażenie struktury wiekowej – odmłodzenie społeczeństwa• duża podaż rąk do pracy (wzrost liczebności siły roboczej), co może prowadzić do wysokiego bezrobocia i zwiększenia się skali ubóstwa• problemy z zapewnieniem wszystkim obywatelom dostępu do mieszkań, edukacji i ochrony zdrowia• masowe migracje ze wsi do miast, często prowadzące do powstania dzielnic nędzy

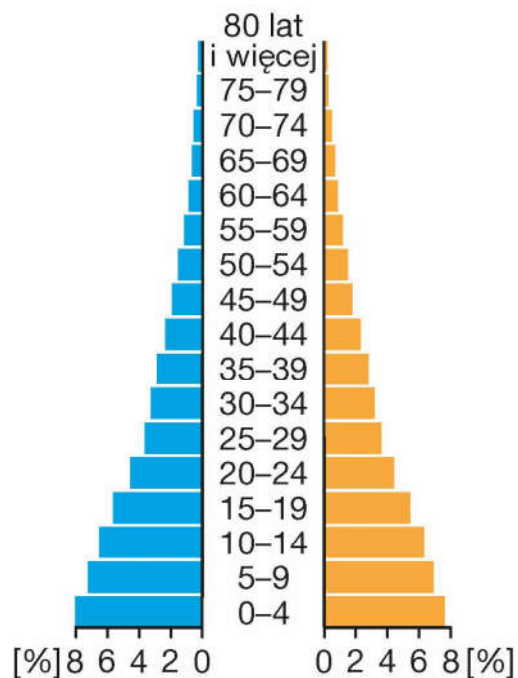
Regres demograficzny: przyczyny i skutki

Przyczyny	Skutki
<ul style="list-style-type: none">• odejście od tradycyjnego modelu rodziny (m.in. upowszechnienie się modelu „2 + 1”)• upowszechnienie się dostępu do środków antykoncepcyjnych• przemiany stylu życia i systemu wartości (m.in. zmiany ról społecznych kobiet, zwiększenie znaczenia kariery zawodowej i rozwoju osobistego, upowszechnienie się konsumpcjonizmu i hedonizmu)• wzrost kosztów życia, w tym kosztów wychowania dzieci i zaspokojenia ich potrzeb• podniesienie granicy wieku, w którym kobiety i mężczyźni zawierają związki małżeńskie i decydują się na posiadanie potomstwa	<ul style="list-style-type: none">• starzenie się społeczeństwa – wzrost odsetka osób starszych, który zmusza państwa do zwiększania wydatków na służbę zdrowia i opiekę nad seniorami• niedobór pracowników, z którego wynika konieczność przyjmowania migrantów ekonomicznych z krajów mniej zamożnych• zmniejszenie się liczby osób czynnych zawodowo, co skutkuje spadkiem dochodów państwa i wpływów do systemu ubezpieczeń społecznych (przy jednoczesnym wzroście kosztów jego utrzymania)• spowolnienie wzrostu gospodarczego

demografia a społeczeństwa

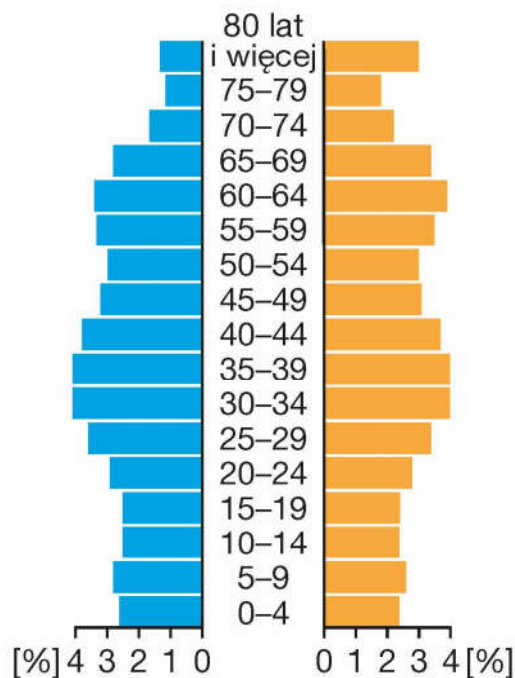
Spółeczeństwo młode

Piramida przyjmuje kształt trójkąta, co wynika z tego, że w strukturze społecznej dominują dzieci i osoby młode. Jest charakterystyczna dla społeczeństw znajdujących się w fazie eksplozji demograficznej.

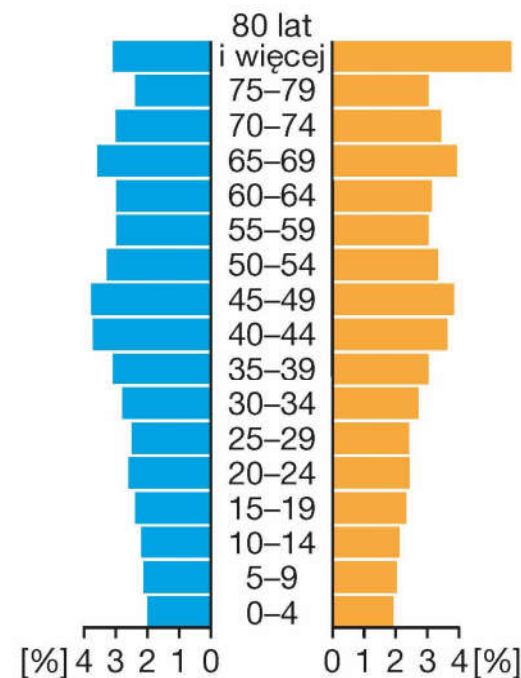
Spółeczeństwo zastojowe

Piramida przybiera kształt zbliżony do prostokąta lub dzwonu, gdyż każda z grup wiekowych ma zbliżoną wielkość. Schemat taki obrazuje strukturę wiekową społeczeństw znajdujących się w IV fazie transformacji.

Spółeczeństwo stare

Kształt piramidy przypomina grzyb lub odwrócony trójkąt, co oznacza, że bardzo wysoki jest odsetek osób starszych i w średnim wieku. Świadczy to o tym, że społeczeństwo jest w fazie regresu demograficznego.

sytuacja demograficzna w Europie

- ❑ wzrost ogólnej liczby ludności
- ❑ wzrost liczby ludności powyżej 65 roku życia
- ❑ wzrost liczby gospodarstw domowych z jednym dzieckiem
- ❑ migracje ludnościowe z Europy Środk.-Wsch. do UE; migracje z Afryki i Azji do Europy
- ❑ drenaż mózgów ze słabiej rozwiniętych państw do państw zamożniejszych

POLITYKA PRONATALISTYCZNA

- ❑ polityka ludnościowa, mająca na celu zwiększenie liczby urodzeń
 - tworzenie przez państwo różnego rodzaju zachęt materialnych i moralnych do powiększania liczby dzieci w rodzinach
 - otaczanie szczególną opieką rodzin wielodzietnych
 - instytucjonalno-prawne, organizacyjne i fiskalne rozwiązania systemowe, zachęcające rodziców do posiadania więcej niż dwojga dzieci

POLITYKA ANTYNATALISTYCZNA

- ❑ polityka ludnościowa nastawiona na ograniczanie liczby urodzeń i zmniejszanie tempa przyrostu naturalnego
 - kampanie społeczne na rzecz ograniczania dzietności
 - edukacja w zakresie planowania rodziny
 - powszechny dostęp do antykoncepcji, aborcji, sterylizacji
 - aktywizacja zawodowa kobiet
 - środki represyjne za posiadanie zbyt dużej liczby dzieci
 - przymusowe aborcje i sterylizacje

przykłady polityki antynatalistycznej

- **Chiny** – polityka jednego dziecka
(represje za posiadanie więcej niż jednego dziecka; dopuszczalne wyjątki co do drugiego dziecka w przypadku rolnictwa czy niepełnosprawności pierwszego dziecka)
- **Indie** – kontrola urodzeń połączona z dobrowolną sterylizacją

bibliografia

- ❑ podręcznik wyd. Nowa Era
- ❑ pl.wikipedia.org
- ❑ en.wikipedia.org
- ❑ <https://zpe.gov.pl/b/model-przejscia-demograficznego/Pfwif5OxM>
- ❑ <https://weekend.gazeta.pl/weekend/7,177340,23205208,na-swiecie-od-60-lat-rodzi-sie-coraz-mniej-dzieci-jak-bomba.html>
- ❑ <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1771098,1,globalny-spadek-urodzen-to-efekt-cywilizacyjnego-sukcesu.read>